

HABARI 2005

Newsletter of the Friends of East Africa
Nuusbrief van die Vriende van Oos-Afrika

Rugby at Van Riebeeck - this is the Reiger team that beat the Goede Hoop team 11-3 on 6/7/1960.

Kneeling in front (from left to right) is – Peter Bentley, Martiens Steyn, Willem Botha, Jakob (Toppie) van der Westhuizen, and De Wet Smit.

Standing (from left to right) is - Pieter de Jager, Willie Prinsloo, Van Dyk Kruger, Eddie Randall, Steyn Emslie, Tom Davies, Daan Luus, Boet Steenkamp, Koos Viljoen and Roelf Taljaard.

HABARI 2005 NEWSLETTER OF THE FRIENDS OF EAST AFRICA NUUSBRIEF VAN DIE VRIENDE VAN OOS-AFRIKA

Briewe / Letters / Bits / Brokkies

Ek was so bly om iets van Eldoret te lees in die laaste "Jericho Walls Prayer", dat ek dit graag met die lesers wil deel en sluit die stukkie in. (Hierdie stukkie verskyn op bladsy 8 - red.) Ek het laas gevra of iemand iets van Hendrina Boshoff - van Rensburg weet? Maar het nie antwoord gekry nie. Op 8 Januarie het Willie de Beer, ons Eldoret konstable en Rita sy vrou hulle 50ste troudag gevier, 'n goue geleentheid!. Hulle het 2 seuns en bly in Durban. My suster Amanda Kleynhans woon nog in Witrivier. Ek is nou in 'n ouetehuis in Pretoria, by 385 Pretorius str. Die Rosendal Retirement Centre. Miskien sal van die Kenya ouens kom kuier. Groete, Freda Raath - van Daele. 012-341 7600 of 0847032382

Soos julle kan sien, bly ek nou op 'n nuwe plek. As mens lank in die tand word, kan jy nie meer alleen bly nie. Oom Jan Becker is

oorlede en ek moet maar trek.

Ek was Hester van Rensburg (Oom Katz) as dit vir jou 'n belletjie lui. Ek bly by my oudste seun, Boet van Rensburg. Nou hoor hier ek wens julle almal voorspoed toe en dat Habari van groot tot groter sal groei.

Al my liefde, Tannie Hester. Posbus 2330, Montana Park 0159, SA.

Kenyan volcano may erupt.

Nairobi - The Kenyan government is to dispatch geological experts to its western region to probe new volcanic activities on the 4 321m Mount Elgon, on the Ugandan border, which threaten about 20 000 people. Local officials have been unable to determine whether this was the beginning of new volcanic activity.

Mount Elgon has been dormant for more than a century.

Tuesday 24 August 2004

A Free Association of Memories

This is not a "when we" exercise - in any case it is not supposed to be - but rather about memories that by now no longer come easy. In a poem we had at school the poet (Rupert Brooke) lists all the things he had loved

blankets; grainy wood; live hair that is Shining free; blue massing clouds; the keen

Unpassioned beauty of a great machine The benison of hot water; furs to touch; The good smell of old clothes; and other such

In the same way I want to return to things I have known - and ask you to join me on a journey of the mind - I may even ask you to take over where I can no longer remember. Let us start with Eldoret - I have a photo,

Many thanks to Janssen Davies & Sage for their generous donation towards the publication and distribution of HABARI 2005. We wish them all of the best for the future.

HOTEL MARGHERITA
Kasese

UGANDA

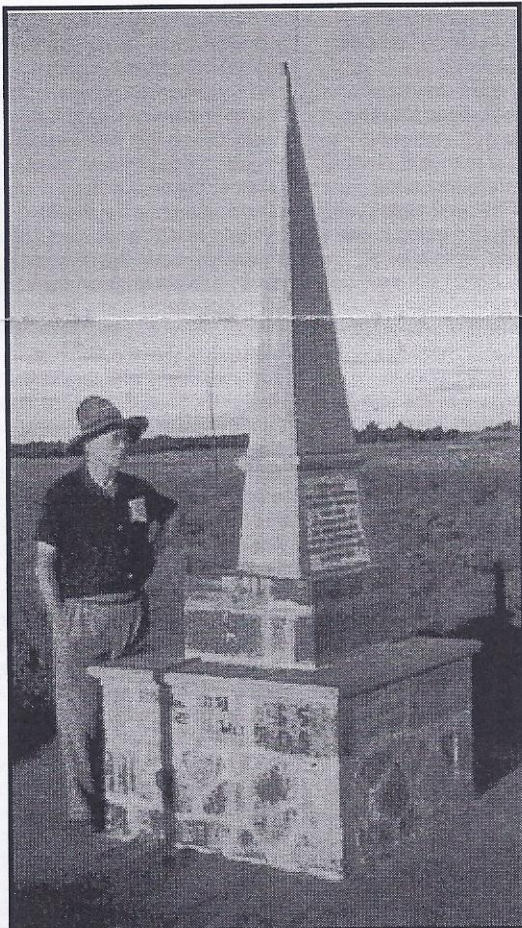
by a guard honour in Eldoret, and was treated to a pageant at the showground - my father still rode one of the horses. There was also a less than planned incident when one of the other participants who was not so lucky, slipped on a cow pat and made an unceremonious landing in front of the old Queen. Let's face it - it was probably the highlight of a

rather boring day. The most that I can remember was painting (under the watchful eye of Mrs Bristow, our art teacher at the Hill School) all those little Union Jacks to we had to wave on the great day. So starting at Hughes we travel a few shops down to where we find the Emporium, and then diagonally across to the other side of the street where there is an Indian shop where you could have your family portrait taken and where we used to buy marbles and comics, at least we knew them as comics although the contents were anything but comical with Buck Jones and the Kansas Kid killing Redskins and Battler Britton doing the same to the Jerries. Continuing down towards the river we come to a cross street that runs through to the Post Office, on the corner was Abrahams where we bought

The visit of the Queen Mother to Eldoret (around 1959)

I have a photo, taken from the top of the Hughes building by my father's old friend, Mr Edgar Bryson, on the day the Queen Mother visited Eldoret (circa 1959) - there I see the town hall, the ox wagon on the grass, a mass of soldiers in their kilts and so on. I remember the Queen Mother had lunch with Mrs Kruger ("to experience the hospitality of a typical Afrikaner"), was received

Oom Schalk Steyn, Dan Steyn se pa, by die monumentjie waar die Broederstroom Bamboeskerk eers gestaan het. Hierdie monumentjie is intussen afgebreek.

most of our groceries – actually to my father it was more of a bartering relationship as he usually supplied them with fruit and ghee. Then, one or two shops into this street, was one of my favourite destinations as this was where you could buy Joseph Rogers knives. Carrying on we come to O'Shea and Sons and then diagonally across we reach the Mecca of all hungry

schoolboys, Duncans. Well known for excellent pork pies, food hampers for the Uganda boarders, and a tearoom upstairs that supplied very cold rock hard ice cream – I can still feel the pain I got between my eyes after eating such a ball of frozen cream and sugar. And so we can travel through our old

burg from Unga and the KFA up the hill, past the jail, down to the Motor Mart, across the river and up the other hill, past a hotel (the Pioneer ?) till we get to the Hill School. Do you remember these – Mr Purdy; Matron de Jager; Mrs. Loader (a Scot with the voice of a sergeant major); Mrs Barlow (in fact I think there were two of them, the one a terror and the other rather indifferent); Mr Dawson, and then of course Mr Brindley with his beautiful daughter and black labrador (must be careful not to get this one mixed up).

Here my memory runs short and I have a few questions: Who was the master with the sickly wife and the wonderful butterfly collection; the pudding faced master with the large blue Bentley; the jumpy master (widely rumoured to have been tortured in a German POW camp) who taught French and fencing; and particularly the youngish good looking lady teacher (assumed to be from French stock) who reputedly was not particular to underwear on hot days? But let me return to an earlier Headmaster and his dog – old Mr Hunter at the Highlands and his terrier. I no longer remember the name of the dog – but what I can well remember is that Tant Anna Booysen (née Le Roux) many years later still had a picture of him (the dog) hanging in her dining room. You will notice we have now moved to the Plateau – Hajji's Drift to be precise – where for two or three years I was a

He was the only man in Kenya I ever knew who bought nougat

week-boarder with the Booysens. Tant Anna (who was married to Oom Willie, who worked for the PWD) lived in a house on the farm of Oom Hans du Preez and took in boarders to make ends meet. Other boarders there at that time were Rina and Benjamin Mouton. Now this brings me to a very interesting man – Oom Abraham Mouton. Somehow he always seemed to do his own (exotic) thing, thus: he smoked Benson & Hedges cigarettes (that came in little red tins); was the only man in Kenya I ever knew who bought nougat; attended the Synode in the Unie and was so taken with the proceedings that he brought recordings of this on large format 78 Gramophone records; but most

of all he was the local guru on colour photography – I still have colour slides that he took (and developed himself) of my mother's funeral in 1955. However, what I never found out was why the Africans all knew him as Bwana Usiku? This brings me to names and nicknames. My father had a cousin, a wonderful old man you will probably all remember – Oom Hanslam Steyn. Now where did he get that nickname and even more puzzling why did the Africans call him Bwana Nyanya? It is obvious where Koos Seningnek and Blink Piet Van Deventer got their names, but where did Oom Bokkie Von Maltitz get his? Or what about Hennie Vlerk? The last time I asked, my mother told me to shut up.

Now I have a confession to make. If there is one name I hate it is Marthinus. Not only was it too long for most to say but also unpronounceable for most Anglo Saxons, and as common as grass. Thus in the Hill School we had amongst others a Marthinus Roets, three Marthinus Enslins – and then my dear self. The Enslin problem was easily solved by the teachers (I suspect for their own comfort) – they got numbers – Enslin #1, Enslin#2 and Enslin#3. We boys had our own solution – Dik Martiens, Maer Martiens and Koeba (poor Koeba later died in a freak accident). As for myself – well my own name took on numerous permutations and transformations, from Tinus to Tiens, Theuns, Theunis and even Diens – and as if this was not enough the diminutives followed, thus there was also Theunsie, Tiensie and Diensie. I am sure you won't blame me that when I changed country I also changed name and chose my first name Daniel, which my English friends decided was too cumbersome and reduced to Dan – and so it has remained ever since. But there is still a tail to this saga – my son who has

HABARI 2005 NEWSLETTER OF THE FRIENDS OF EAST AFRICA NUUSBRIEF VAN DIE VRIENDE VAN OOS-AFRIKA

has his grandfather's name – has moved to New Jersey, and if you ever want to hear something weird then it is a Yank trying get his tongue around Schaalk! But before we step away from names, I must say (after being saturated with Springbok, Protea, Buffels etc. in this country) I have always thought Kenya had some of the most beautiful place names in the world, consider: Nyeri, Isiolo; Ruiru; Karen; Donyo Sabuk; Njoro, Maji Mazuri and so many more. Some even had colourful histories, thus my childhood friend, Panyoko, was obviously born in the war as his name derives from the Panya Corps, or as we know them, the Desert Rats. The sensory images are many, too many, but some come back with uncanny clarity across all these years: Putting your head out of the carriage window near Timboroa on the train ride home for the holidays and getting the damp smoky forest air in your face; the fascination (particularly during an endless biduur) of the murals painted by Italian POW's in Oom Naas Steenkamp's voorkamer; the immense vista (particularly at night) from the veranda at Chorlim, the estate on the slopes of Mount Elgon that my Uncle Eduard once managed; the endless sound of the monsoon wind blowing through the trees around our house on the Plateau; sitting in a hotel in Jinga and feeling the warm musty air coming up from Lake Victoria; the eerie sounds of Africans drumming and singing throughout a night we spent with friends somewhere in the Trans Nzoia (I must have been about 3 or 4 years old); the thrill to a little boy on first experiencing the sheer untamed might of the Nile at Murchison Falls – and so many more. Then there were the entertainers. The racing drivers - Oom Ferry Engelbrecht and Vic Preston in

the East African Safari; the rugby players – Stompie Jones and big Hendrik Kruger; the fighters - Oom Soon Steenkamp and his old swaer, Flip Prinsloo, coming to blows in Eldoret and providing the whole district with a talking point for weeks on end. But does anybody still remember a much earlier fight where (if my memory serves me right) there was also a Steenkamp involved – this time it was in a heavyweight boxing match in the Saal (also known as the Feessaal or Dingaanssaal) in which Gordon Emslie won with a knockout – dislocating his shoulder at the same time. The Saal has memories without end. Let me choose a few: Collecting lead in the sandbags at the skyfskietbaan; the inevitable verskeidenskonsert that was part of the kerkbesaar with Tant Daisy Engelbrecht taking the high notes in Bolandse Nooientjie; the Al Debbo and Frederick Burgers films; and of course smoking behind the toilets with Boet Steenkamp. But let us return to the entertainers: There was the memorable evening when Jim (Sanger) Davis came to sing. Well we at least expected something along the lines of Mooirivier se Maan or Ou Ryperd or even a bit more stemmig such as O,

Boereplaas – what we did not expect was to be hit with the ilk of Libiam ne'lieti calici and Dammi tu forza, o cielo! (I am obviously guessing the titles, as the door to Italian opera would only open for me many years later). That evening we all knew here was a learned man and there was more in the world than we on the good old Plateau knew about – even though we were certainly not going to go so far as to admit that we were a lot of backvelders. I think my father summed up the feelings of most when he later remarked that Daar Doer in die Bosveld was good enough for him. What I remember best is that weeks later I was still practicing Italian singing in the mirror – but first I made sure my Granddad was out walking the dogs and my father was nowhere around!

My memories are of terrible teachers and equally wonderful teachers

Unfortunately, the biggest "entertainer" of them all I never knew – he was a bit before my time and I only heard about all his manewales from my father – particularly when he sat reminiscing with Oom Anaak or Oom Sonny. I am of course referring to Oom Schaalk Cloete. There are the stories of how Oom Hennie Van Heerden came calling on Tant Mieta and Schaalk filled his pockets with the breakfast eggs while his mother (Tant Annie Cloete) was busy saying grace; of how, when the Governor was having dinner with them, their old Elgeyo servant brought in the food dressed in Corrie's nightgown; of how he once had to leave the district in haste after one of his neukerye and took a trip up to Lake Dow to wait for matters to cool down before returning. I so wish that there is someone somewhere who could help to pen down some of his adventures – however my hope is running out as I fear that most who would remember are no longer there.

Then of course there was Van Riebeeck – my memories are of terrible teachers and equally wonderful teachers (the Jouberts were my favourites); of first realising that one could talk to girls; being saturated with religion (the penalty for chancing a church school); trying to catch parrots and being chased by bush pig; rain and mud; midnight raids on the school gardens; and – inevitably – rugby. We beat the Prince of Wales, we beat the Duke of York, we beat Delamere High, we did not beat St. Mary's. And then there are the significant days by which we mark our journey through time – usually it is easiest to tie such days to where you were at the time. So where were you when you heard Stalin had died; on Coronation day; on the day the Emergency was declared; when the vapour trails appeared in the sky as the first two jets flew over the Uashin Gishu; on the day the news broke that the Russians had launched a

Can you remember the date you crossed the border at Tunduma?

sputnik; on the day Kenyatta was sentenced; on the day Peter Poole was sentenced to death (the first European in Kenya sentenced to death for murdering an African) on Independence day. Maybe most important of all – can you remember the date you crossed the border at Tunduma? While we are considering questions, let me deal with the two most common questions

HABARI 2005 NEWSLETTER OF THE FRIENDS OF EAST AFRICA NUUSBRIEF VAN DIE VRIENDE VAN OOS-AFRIKA

that I have been asked by other Kenyans. What would have happened if we never moved out of Kenya? Personally, I think this is a non-question. The further we move away from events the better we can usually put them in their proper perspective. Thus, looking at the bigger patterns in the history of the previous century we see that it is Kenya came into being when the British Empire was already well over its peak. The First World War was the beginning of the end and the Winds of Change speech of Macmillan was less of a prophecy than a gasp of a tired Empire that was on the point of disintegration. It is ironic that the British never really wanted to colonize East Africa and had it not been for their efforts to curb the slave trade or their paranoia to protect the route to their jewel in the east, India, there would never have been a BEA. So, sad to say, even in its making Kenya never had a future as a colony. Which makes one wonder whether the Jews had not realized all of this when, in 1902 Joseph Chamberlain offered them a vast tract of East Africa to set up a new homeland, and they gently declined his offer.

Do I want to go back and see how it looks today? Emphatically no. John Steinbeck, after living in New York for many years tried to go back to Salinas where he grew up, but came to the sad conclusion that you can never go home, as it just isn't there anymore. I feel the same. Thus, as far as I am concerned, memories are fine, but like old dogs and family, must rather be left in peace or at least treated with caution. It is now forty years since most of us left Kenya (so now you know how the Israelites felt trekking around after Moses) and I trust your Diaspora is over. However, for those that

migrated due South I am not so sure as many South Africans have now only started with their Diaspora. All of this leads to circles within circles – so let me end with a little family story to give you a flavour of what I am talking about: My daughter is married to a dentist who is currently working in the north of England. Some time ago he met and made friends with an Australian – also a dentist working there. This Australian started dating a Kenyan girl that he met in England. In the end it all turned out that she was the daughter of Renaldo Retief who was at school with me in Van Riebeeck, and who is still living in Kenya. *Note on the memories:* I do not vouch for absolute correctness – memory at my age is a fickle faculty. The spelling of names is also a problem – Van der Merwe you can only spell in one way – but the Sassenachs are never sure how they either want to pronounce or spell a name.

Dan Steyn
(dsteyn@telkomsa.net)

**Herinneringe
van my
oupagrootjie,
Johan
Frederik (Piet)
von
Landsberg.
Deel 2**

Ons hoor toe dat op Arusha 'n veevendusie sal wees en 'n paar van ons gaan toe. Daar kry ons landmeter Abel en ontmoet vir luitenant Bok en graaf Fyl. Die graaf is gestuur om te kyk wat ons boere al gewerk het. Hy praat ook ons taal goed en is baie vriendelik. Hy vra waarvoor ons hier is en sê ons is laat vir die vendusie. Ja, sê ek, dit is ver en perde het ons nie, net esels, wat maar stadig is, en gisternag het van die swartes van die beeste gesteel. "Ja," sê luitenant Bok met 'n donderende stem, "jy het seker twee of drie stokke op mekaar gesit en gesê dit is 'n kraal." Ek sê toe: "Nee, Meneer, "dit is 'n klipkraal van vyf voet hoog." Toe bly hy stil. Sy naam is Bok en waarlik, hy het 'n bok se geaardheid. Graaf Fyl vra hoe lank ons al op die plase is, en ons sê vier maande. Dis of hy skrik en vra waar die boere is wat landmeter Abel 'n jaar gelede plase voor gemeet het. Oom Jurgens Bekker sê toe dat ons 'n jaar gelede nog op seewater was. Die Graaf kyk na Abel en Abel verkleur. "So gaan dit," sê ek. Ons is vandag baie bly om so 'n groot man te ontmoet – wat ook ons taal ken en wil hoor wat ons behoefte is. Daar is al baie klagtes na die Kaiser dat ons nie wil werk nie en net wil skiet. Ons vra toe vir Bok hoe ons die lewe gaan maak – wat van kerse, skoene en seep. En ek vra: "Gee ons kans. Ons is afstammelinge van die Voortrekkers – baanbrekers." Ons het gesê ons sal wel later vir hom wys dat ons seep gemaak het van vet, kalk en kanne as, asook kerse van blouwildebeesvet. Van die blouwildebees het ons die velle gelooi en skoene gemaak. "Goed," het die Graaf gesê. "Ek kom later na julle toe uit om dit te sien." Na 'n paar dae kom die heer Abel en graaf Fyl by al die mense aan. Hulle keur toe ons werk vir die afgelope vier maande goed. Die graaf het saam met my geloop tot waar my watervoor gemaak was. "Ja, Meneer," sê ek, "die ou huisie is maar klein en aardig" en hy antwoord: "Toe sê hy daarop: "n Mens kan nie 'n huis op jou rug saamdra nie." Ons was almal dankbaar. Ek moet toe vir hom van die veldblomme se saad oes: daar was 11 soorte. Hierna was daar weer 'n kommissie onder Willie Gerrit, maar dié het halfpad omgedraai. Ek het nie met hulle te doen gekry nie, maar oom Albertins Cornelius uit Rodepoort, Johannesburg, en hy sê dié Willie Gerrit is baie kwaad en maak die land – en ons – baie sleg. My skoonvader, J P Jourbert, het vir my 'n

saal saamgestuur, maar dié het Gerrit verkoop en vir my skoonvader gesê die saal het vrot geword van die baie reën.

Baie mense het toe begin inkom, onder andere oom E Gouws. Ons het spanne osse gestuur op te help. Party mense het tot op Voi gegaan, maar die meeste het al by Tanga afgeklom en dan die trein gevat wat loop tot op Mombo. Jan van der Westhuizen en Piet Muller het te perd van Mombo af gekom om osse te koop. Toe ons hoor van die baie mense wat kom, het die Duitse predikant vir ons gesê ons moet skryf om die mense te waarsku om kinapille te drink.

Ek moes vir hom veld- blomme se saad oes: daar was 11 soorte

Hy sê die boeremense wil nie luister as hy dit skryf nie, miskien sal hulle na ons luister. A S de Beer is saam met Jan van der Westhuizen, maar Piet Muller het gebly. Ek kry 'n brief van G Boshoff waarin hy vra vir twaalf osse, maar ons osse was reeds almal gestuur. Hulle het toe maar in Nairobi osse gekoop. Hulle was ook kommissielede – oom P C Joubert en sy seun, Hansie, en oom Thys le Roux en sy seun. Hulle is toe die land verder in.

Daar is baie mense siek en dood aan die koors...

Toe skryf die Duitser, Bok, aan ons om te sê ons moet na mekaar toe trek omdat daar op Rasurasa omtrent 4000 Masais is en ons moet op ons hoede wees. Ons stuur toe vir gewere en patrone en trek na mekaar toe op oom Jan Venter se plaas. Daar is die waens in 'n

HABARI 2005 NEWSLETTER OF THE FRIENDS OF EAST AFRICA NUUSBRIEF VAN DIE VRIENDE VAN OOS-AFRIKA

kring getrek. In die middel van die laer het ons met geeldoringbome se takke 'n skuiling gemaak vir die vrouenes en kinders as hulle ons miskien aanval. Maar steeds het ons geen gewere of patrone gekry nie. (Op die ou end het Bok die Masai's uitmekaar laat gaan.)

Toe kom oom Daantjie van Wyk en Freek Engelbrecht ook hier aan om osse te kry, want daar was nog mense aan die kom. Daar is baie mense siek en baie mense dood aan die koors, onder andere: Jan Koekemoer; oom Pieter Bekker se vrou; A de Beer se vrou en sy pa. Ja, die arme ou Voortrekkers; waar ons gaan, is daar merktekens.

Ons is weer terug na ons plase toe. Oorlede oom Piet Jacobs se vrou en drie seuns het ook gekom, so ook oom N Visser en familie, asook Hendrik Laatz en familie. Ek neem toe vir Hendrik Laatz en nog ander saam na my plaas toe. Die kommissielede is die land in en kom terug met 'n gunstige rapport: hulle het 'n mooi streek ontdek. Die lede van die kommissie was S

Trichard, voorman (hy was in ons tyd kommandant); K Trichard (sy seun); en dan ook S Schoeman, K Grobler, F Steenkamp, J Weldemans, J Smith, P de Wit, J Malan (oom Koos se seun) en G Boshoff. Paul Wolf is as tolk saam. Drie het gebly en die ander is terug om families te gaan haal. Toe maak ek en oom N Visser en Piet van Dyk maats om ook daardie streek te gaan sien. Na agt dae sê ou Piet dat hy genoeg gesien het en draai terug. Ek het

oom Visser het egter verder gegaan. Dit was mooi en vrugbaar daar. Ons was 26 dae weg. Oom P Joubert en oom Thys le Roux en sy seun was ook terug. Hulle het gesê hulle het dit ook mooi gevind, maar water was skaars.

Teen hierdie tyd was daar al baie mense, ook ds AP Burgers en ouderling Piet Trichard. Ons was baie bly, want ons eerste kerk was broer Nelie se plaas. Ons was baie: met nagmaal was daar elf lidmate en sewe is gedoop.

Kerksraadslede is ook gekies: as ouderlinge was dit J Botha en G Joubert en as diakens J Schoeman, J B van Dyk, en ekself. Ek was egter nie die gewenste persoon nie, want ek was te veel vir sports, voetbal, skyfskiet en so aan. Ek voel daar is baie

maar kort voor dis predikant weer moes vertrek. Ouderling Botha het die hom en ouderling Trichard met 'n kar en vier osse tot op Voi stasie gevat.

Vervolg op bladsy 14▼

ZANZIBAR 2005

We recently had the good fortune to spend a week in Zanzibar on a business conference.

The flight took 3 hours 40 minutes to Dar es Salaam and after changing planes we landed at Zanzibar 20 minutes later. Some members of our group had to take a ferry trip lasting 1.5 hours as our group was too big for the island hopping air service. On arrival we travelled 1.5 hours to the east of Zanzibar Island.

We stayed at The Breezes Beach Club (built between 1994 and 1997) by a Swedish family. The resort is very beautiful and situated right on the snow-white beach between coconut trees with a reef 500 meters out, very like the beaches north of Mombasa in Kenya.

Our route took us through the Jozani Forest National Park where we were lucky to see a family of the rare Red Colubus Monkeys which only occur in Zanzibar.

The tar roads are good and the vegetation on the western side of the island is very lush with magnificent large mango trees creating a shaded avenue of the main road. On the eastern side you enter a coral soil zone which looks very rocky but there are no rocks only old dead coral. Here the thick vegetation only grows to a height of 3 meters and no large trees occur at all except close to the beach where there are many coconut groves.

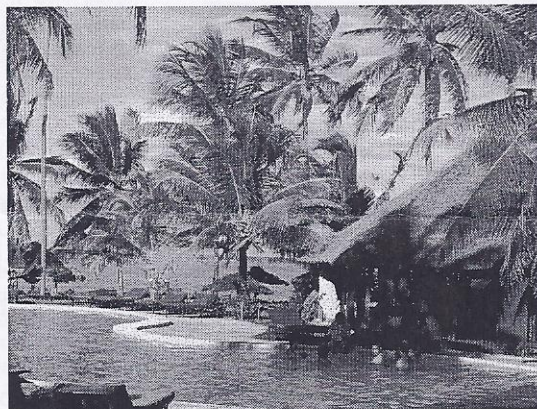
History

Zanzibar's turbulent history has been shaped by its geographical position on the edge of Africa and by the monsoon system of the Indian Ocean, which brought it within reach of sailing ships from Arabia, India and even the Far East.

The first traders to visit sometime before 2000 BC were the Sumerians followed by the Phoenicians and the Assyrians. The oldest coins found on Zanzibar are over two thousand years old, and came from Parthia in ancient Greece and Sassania in the Roman Empire. The links with the Middle East has always been strong and it appears that it was first

controlled by Sabeans from Yemen. In later centuries it became part of a vast trading network that included China, Malaysia and Indonesia. The Indonesians introduced coconuts and bananas and outrigger canoes still in daily use today. In about 1000 AD Zanzibar was ruled by Persians who intermarried with indigenous inhabitants giving rise to the mainly Muslim Swahili civilization. Swahili control was ended in the early 1500s after Vasco da Gama discovered the sea route to India and the Portuguese navy visiting Zanzibar on their return. The Portuguese conquered most of the Swahili coast, building forts such as Fort Jesus in Mombasa and the one in Zanzibar but they were militarily

beter manne as ek en ek wil bedank omdat ek onbekwaam voel.

1 September 1905 is die kerk gestig. Daaroor was ons baie bly, maar die tyd was

HABARI 2005 NEWSLETTER OF THE FRIENDS OF EAST AFRICA HABARI NUUSBRIEF VAN DIE VRIENDE VAN OOS-AFRIKA

over-extended and in 1606 Pemba Island was taken by Arabs from Malindi in Kenya. In 1652 the Omani Arab sultanate captured the Portuguese garrison in Zanzibar and later moved their seat of government to the island. The slave and ivory trade flourished under Omani control and sugar and clove plantations were established

Stone Town with its world-renowned carved doors was built in the 19th century

on the island. Stone Town with its magnificent world-renowned carved doors was built in the 19th century and slavery was abolished in 1897 after Zanzibar was declared a British protectorate in 1890 (after a short bombardment of the Sultan's palace from the sea). European explorers like Burton and Peke Livingstone together with the American Stanley used Zanzibar as the staging post for their explorations of the mainland. Dr Livingstone is also credited with having played a major role in the abolition of slavery on the island, a serious diplomatic achievement given the value that slaves had to the local Arab Sultan. The next 73 years of colonial rule saw two world wars and the partition of Africa, with Tanganyika (then known as German East Africa) initially going to Germany and Kenya, Uganda and Zanzibar to Britain. After the Second World War, Britain took control of Tanganyika. Independence was granted to Zanzibar in 1963 but the revolution of January 1964

saw 600 armed local inhabitants kill 12 000 Arabs and Indians in one night causing the majority of the survivors to hastily flee Zanzibar. The last Sultan went into exile in England. In April 1964 Zanzibar accepted President Nyerere's invitation to join Tanganyika to form Tanzania. After a few decades flirting with socialism, Tanzania has adopted a free market economic system and the third multi party elections will take place this year.

Modern Zanzibar

Today the Island is establishing a solid tourism infrastructure in addition to the traditional export of cloves and other spices. Most locals still live from subsistence fishing / farming and jobs are hard to come by. The average salary is about R500 per month.

We made a full day tour of the maze-like alleyways of Stone Town with its interesting colonial history and sights – the open meat / fish / vegetable market being a memorable highlight for some and lowlight for most of us.

The Sultan's palaces are really outstanding if one bears in mind that they were built hundreds of years ago. Another day was spent on a spice tour inland. The Arabs

established many impressive orchards and groves using slave labour and the climate is ideal for the cultivation of cloves, black pepper, cardamom, cinnamon, cumin, ginger, nutmeg, turmeric and vanilla. The spice tour is a must with interesting guidance and commentary from well qualified guides who identify the plants and cut fresh samples that intrigue the senses.

We visited a Dhow (wooden sailing ship) building yard where no electrical tools are used, even the massive mahogany and teak logs are sawn by two men using the pit-saw method. These Dhows still catch the monsoons to the Red Sea and India every season.

Local Taarab music is an interesting blend of African drumming mixed with Arabian, Persian and Indian influences. Modern music has also been touched by Zanzibar as the late Freddie Mercury front-man of the British band Queen was born here. Tingatinga paintings are unique to this part of Africa and are now sought after art in New York and Paris.

Zanzibar is a natural paradise and its exotic beauty, extraordinary history and romantic mystery will attract the rich and famous as it develops its tourism potential and becomes the next Indian Ocean holiday hotspot.

JANSSEN DAVIES
24/04/2005

For this article, refer to Tannie Frieda's letter on page 2.

KENYA: Mike Brawan was

orphaned at the age of 8, when his mother and father were both killed in a car accident. With no one else willing to look after him, he was abandoned and simply left to survive by himself in the streets of Eldoret in Kenya, Africa. For the next 6 years Mike slept under trucks and ate what he could scavenge from rubbish bins. At age of 14, Mike's situation grew worse. A friend who had lived on the streets with him was killed when a truck under which he was sleeping moved. Grieving once again, Mike got arrested for stealing. By the time he was released he had already tried to kill himself. What hope was there for a street kid like him? Desperate for help, Mike attended an evangelistic rally at the city stadium. 'It was as if the Lord Jesus was speaking directly to me,' He recalls, and that night the orphaned street kid quietly committed his life to Christ. Mike continued to live on the

streets and was eventually poisoned by some food he had scavenged. Taken into hospital by some Christians, his condition became critical. The street kid was expected to die. But God had different ideas and that night a 'glowing doctor' (as Mike described him) appeared at the foot of the dying boy's bed. In the morning Mike woke to confound the doctors. He had been completely healed. Upon discharge, he was invited to live with a Christian family, who taught him to read and write and encouraged him to go back to school. It was the first real care anyone had given him since the day he had lost his parents. 8 years later I met Mike, now 22. He was studying in England with a view to establishing a ministry for street kids in Kenya. I was stunned by his testimony and amazed to hear that he had already started a church in Eldoret. His model of church planting impressed me, and with hindsight I realize that this young African understood far more about God's strategy for taking Jericho than we did with our cool music and clever books. He gathered a dozen friends in a room and they prayed nonstop for 40 days. The 2 who didn't have jobs had to cover most of the night shifts by themselves, as well as ferrying the others to their prayer slots in a beaten up old car. But they did it. They just assumed that this was the way you could plant a church (*Red Moon Rising*: p64-65)

'N SAFARI IN TYD

Kenia, Mombasa, Malindi, Tsavo, Nairobi, Nakuru, die "Rift Valley", Uasin Gishu, Eldoret, Sergoit, Soy, Moiben ensovoorts. Magiese name, wat as gevolg van vele verwysings, vertellings en oorlewerings deur die ouer garde Keniane onwrikbaar in my geheue (waarskynlik ook in dé van my

tydgenote) ingeskerp en beklee is met euforie en nostalgie. Vir my wat in 1961, op sewejarige ouderdom, saam met my ouers Kenia finaal verlaat om ons in die "Unie" te vestig, het dit tot gevolg gehad dat my gedagtes aan die verlede in daardie landstreek meestal vervul was met beelde van patriotiese baanbrekers, meelewende gemeenskappe, idilliese tye en asemrowende natuurskoon.

Met verloop van tyd het dit

1 Mei 2005 vertrek die konvooi uit Pretoria

moeilik geraak om tussen feite en fiksie te onderskei. Vandaar die begeerte, wat al hoe sterker geword het, om eendag weer my geboorteland te besoek. Uiteindelik, na baie jare en na vele gepreke om braaivleisvure, is die daad by die woord gevoeg op Sondag 1 Mei 2005, toe 'n konvooi, bestaande uit drie viertrek voertuie ('n Ford Ranger, Nissan Patrol en 'n Jeep Cherokee), 'n sleepwa en 'n geselskap van nege mans, vroegoggend uit Pretoria vertrek het, met eindbestemming Kenia. Die geselskap het bestaan uit oud-Keniane (almal ex Eldoret) Boet Engelbrecht (Witriver), Eloff van der Westhuizen (Bethal), Herbert Murphy (Howick) en skrywer (Pretoria). Ons is vergesel van Boet se seuns, Manie en Gert (Witriver), my swaer, Anton Grové (Pretoria), en twee vriende, Vincent Erasmus (Kaapstad) en Albert Schutte (Fochville). Die beplande tog, gelei deur Anton (met behulp van 'n landkaart effens kleiner as die kontinent en Albert as navigator) sou ons neem deur Botswana, Zambië, Malawi en

Tanzanië tot in Kenia. Anton is met die leierstaak belas omdat hy (ooglopend beklee met "wanderlust") in vorige jaar of twee by verskillende geleenthede Malawi, Tanzanië en Kenia besoek het. Tydens hierdie besoeke het hy, onder andere, die Malawimeer en Zanzibar aangedoen en die berge Mt Kilimanjaro en Mt Kenia suksesvol uitgeklim. Alreeds, met die deurgang deur die grenspos vanuit Suid-Afrika na Botswana, by

Hierdie teistering van oorgrens reisigers het ons ervaar by al die grensposte

Martinsdrif, is ons blootgestel aan die uitmergelende burokratiese en tydrowende prosesse wat grensposte in hierdie kontinent kenmerk. 'n Mens voltooi vorm op vorm; word verwys van een amptenaar na 'n ander, beweeg van een vuil, onwelriekende kantoor na 'n ander; betaal die een vreemde heffing op die ander en word telkens verplig om ten duurste voertuigversekering by verdagte "agente" (karakters uit "Ali

Bridge over the Tana River

Baba's forty thieves"), in verskuilde donker persele te bekom. Dit alles teen die agtergrond van 'n kakofonie, binne, van die donderende geklap van amptelike stempels waarmee, met krag en mag, 'n merk op iedere reisdokument aangebring word, en buite, 'n koor van versoeke (om valuta te ruil, goeters te verkoop, ens) wat opgaan van die hordes wat jou omsingel. Hierdie teistering van oorgrens reisigers het ons deurgaans (alhoewel in grade van felheid) ervaar by die grensposte van al die lande wat ons besoek het. 'n Mens kan jou kwalik 'n voorbeeld indink (tesame met die alewige padblokkades) van die weerloosheid van die individu gemeet teen die magte van die owerheid. Nietemin, ons kamp die eerste nag by Nata Sanctuary, in die omgewing van die Magadigadi panne, midde in Botswana. Die volgende dag, na 'n vlugtige besoek aan die Chobe wildreservaat, gaan ons by Kazungula met die pont ("ferry") oor die Zambezirivier na Zambië en oornag te Maramba River Lodge, Livingstone, digby die Victoria watervalle. Na 'n besoek aan die watervalle, pak ons die tog aan na Lusaka, net om anderkant Kalomo by 'n polisie padblokkade gestop te word. Hulle verhoed ons om verder te reis alvorens al die voertuie nood-driehoekes het en met trukaatsende kleefband beplak is en verwys ons summier na die nabygeleë winkel van 'n Indiërman. By die winkel word alles wat nodig is "toevallig" aangehou. Nadat ons, op grond van die beginsel van "beggars cannot be choosers" ten duurste die nodige aankope gedoen het, asook 'n boete van \$45 aan die polisie betaal het, reis ons voort tot net anderkant Lusaka, waar ons by die Pioneer Lodge oornag. Die kampplek, 'n

baie slegte ent grondpad vanaf die hoofpad, is in die omgewing van die internasionale lughawe en nie te ver vanwaar Corné Krige (van Springbok-rugby faam) se pa

By die winkel word alles wat nodig is "toevallig" aangehou

se plaas en vleisverwerkingsfabriek is nie. Die volgende dag (Woensdag), reis ons deur pragtige boswêreld, oor die imposante hangbrug wat span oor die Luangwarivier, op 'n teerpad wat toenemend vol slaggate word (veral vanaf Kalambana), na Chipata en gaan Malawi by Mchinji binne. Lilongwe word teen ongeveer skemer bereik en daarna voltooi ons 'n nagmerrierit in die donker, op teerpaasie sonder skouers en strepe, talle motors, vragmotors en hordes fietse sonder ligte of weerkaatsers, totdat ons (goddank) om 21.00 Senga, 'n dorp aangrensend aan die Malawimeer, bereik. Ons kamp die aand in die pragtige, omheinde en bewaakte kampplek van die Meridian

Hotel, waar ons die aand kuier en hul gebraaide vis vars uit die meer eet (dis voorwaar "lekker by die see"). Die volgende aand oornag ons weer langs die meer by Nyala Lodge, 'n kampplek verder noord wat vanweë sy hoë ligging 'n besondere uitsig bied op die meergebied by Nkhata Bay. Ligdag sit ons die reis voort, verlaat Malawi by Songwe en gaan Tanzanië by die Kasumulu grenspos binne. Ons bereik die kampplek by Kisulandza Farm, so ongeveer 50 kilometer duskant Iringa, naastenby om 20.00, weereens na 'n lang angswekkende rit in die donker op nou, slegte (teer?) paaie, vol motors, vragmotors en hordes voetgangers en fietsryers. Dit blyk 'n soort van ritueel te wees vir bewoners van Afrika om met sonder soos reismiere uit hulle gate voor reën, almal uit hulle wonings te kom om in die donker meestal in die grootpad te stap of te ry, iewers heen. Die eienaar en bestuurder van dié familieplaas waarop die kampplek is, is 'n netjiese "old school" middeljarige Engelse dame wat klaarblyklik op daardie plaas grootgeword het en wat haar skoolopleiding in 'n kloosterskool in Nairobi ondergaan het. Sy spreek 'n vermaning uit teenoor ons Suid-Afrikaners se klaarblyklike waagmoed (dwaasheid?) om in die nag op Tanzaniese paaie te reis. Min het sy geweet dat dit noodgedwonge ons gewoonte sou word, ook met betrekking tot die ander lande wat ons besoek het. Die volgende dag se reis neem ons deur pragtige natuurskoon, met 'n nou teerpad (sonder strepe en met gereelde slaggate) wat in die omgewing van Iringa en Mikumi deur digbeboste klowe langs 'n rivier, kronkel. Ons bereik die Tinga Tinga hotel, hoog langs die see naby Tanga, na 'n skrikwekkende

nagrit op 'n onbegaanbare, nat grondpad. Ons slaap die aand op die oop onderdak stoep van die hotel wat in vervloë jare 'n baie mooi netjiese plek moes gewees het. Ons is egter die enigste gaste in die plek wat nou afgeleef en verwaarloos vertoon. Die volgende oggend poog lede van die groep om in die see te swem maar kom gou agter dat die seewater vuil en bruin is, duidelik besoedel met riool. Op sodanige ongure noot reis ons verder, eweneens met 'n onbegaanbare "pad", omsom met kremetartbome, kokospalms en welige plantegroei, langs die kus af tot by die Hora Hora grenspos, waardeur ons Tanzanië verlaat. Op Sondag 8 Mei 2005 gaan ons Kenya deur die Lunga Lunga grenspos binne en verkry verblyf in 'n strandhuis by Coral Reef, langs die see, ongeveer 40 kilometer vanaf Mombasa. Boet se vrou Griet, sy dogter Roelien, en sy niggie, Marie Eksteen (ex Eldoret, gebore te Kakamega), arriveer per vliegtuig in Mombasa dieselfde aand, en gaan in die pragtige moderne vyfster hotel by Diani Beach tuis (skynbaar na 'n rit van die lughawe in 'n minibus taxi wat, in die ou weermag taal, as 'n "roffie ride" beskryf sou kon word). Die

strand voor die hotel, soos by Coral Reef, is spierwit en die see met sy koraalrif vertoon pragtige skakerings van blou. Meeste van die hotelgaste lyk soos buitelanders en die atmosfeer voel Europees. Ons laai die dames die volgende dag op en besoek Malindi en die sogenaamde verlore stad by

Unga Mills Ltd, Eldoret

uitsig, op die voorgrond, oor die Chyulu berge by Amboseli, en in die agtergrond, Kilimanjaro met sy sneeupieke. Ons vorder tot by Sorena, weereens na 'n angswekkende nagrit vol van die gebruike gevare, oornag onder oop ronde afdakke agter 'n supermark en motorhawe, net om die volgende oggend te ontdek dat die sleepwa se skokbrekers besig is om die gees te gee. Danksy die vlytgheid en kundigheid van veral Gert, Manie en Boet, word die sleepwa na ernstige en

22nd June 2005.

You will be surprised, I am sure, to get a letter from me. Do hope you are keeping well and that winter is not so harsh as that I have been through since coming here. Now we are having summer it has been hot on and off, but in Africa we had proper hot weather.

Give my kind regards to all at the Saamtrek.

Keep well. God Bless. Tannie Emma (Stow).

Aunt Emma, one of the members of our committee, emigrated to England more than a year ago. In case you want to write to her, her address is 155 Harrowgate Lane, Bishopsgarth, Stockton-on-Tees, Cleveland TS 19 - 8UT England. E-mail address: imani.house@virgin.net

Ghedi, waarna ons weer die aand by ons verskillende huisvestings oorbly. Vir die rit per voertuig deur Mombasa, wat mens van die eenkant per pont, en die ander kant per brug bereik, blyk dit dat 'n mens oor die durf en waagmoed van 'n Evil Knievel, die bestuursvernuf van 'n Indy renjaer, die fatalisme van 'n Kamikaze loads en die geluk van 'n Lotto wenner moet beskik. Na 'n heerlike ontbyt by die Diani Beach hotel durf ons op Dinsdag 10 Mei 2005 die pad na Eldoret aan. Die eerste ongeveer 100 kilometer van die "pad" tussen Mombasa, Tsavo, Voi en Nairobi is onbeskryflik sleg, maar word geleidelik beter. In die omgewing van Mito Andei het ons 'n prentjiemooi

langdurige sweiswerk in die motorhawe tot padwaardigheid herstel en is ons gou in staat om ons reis voort te sit. Dit neem ons deur Nairobi (hoe ons ongeskonde deur daardie verkeersmoeras gekom het, sal ek nooit weet nie), af na die bodem van die skeurvallei, deur Naivasha, Gilgil, Nakuru en weer op aan die ander kant, verby Londiani, oor die ewenaar by Equator, deur Timboroa tot by Eldoret, wat ons teen skemeraand bereik. Uitsonderlik is die natuurskoon,

HABARI 2005 NEWSLETTER OF THE FRIENDS OF EAST AFRICA NUUSBRIEF VAN DIE VRIENDE VAN OOS-AFRIKA

die mere en flaminke, die sederboom woude en die groot natuurlike dam water langs die pad in die omgewing van Timboroa waar Faantjie Engelbrecht ("oom Faantjie"), aldus Marie (sy dogter), toentertyd dikwels gestop het

IN MEMORIAM

- † Tish Meintjies, Oorlede Oktober 2004. Sy het in Edenvale gewoon.
- † Mnr & Mev Ben Visser. Albei het gewoon in die ouetehuis in Brakpan.
- † Mnr en mev A N Smit van 22 Patrickstraat, Kenmare, Krugersdorp

om blomme te pluk vir die huis. Eldoret, in teenstelling met die dorpje van destyds, is 'n bedrywige, onaansienlike plek, met 'n internasionale lughawe, 'n universiteit en 'n geskatte bevolkingsyfer (in 2000) van 249 100 mense. Ons slaan kamp op by Naiberi River Campsite, langs die Naiberi rivier ongeveer 20 kilometer suidoos van Eldoret, in die omgewing van Kaptagat. In die aand en vroegoggend is die omgewing nat en koud. Die bejaarde ou swartman wat die nag wag daar is, het destyds vir die "boere" gewerk en onthou selfs nog 'n bietjie Afrikaans. Hy begroet ons: "Goeie môre, dit gaan goed. Maak gou jou k*k." (Die "boere" van destyds het opsigtelik nie laksheid geduld nie!). Op versoek van die

Indiër eienaar van die kampplek besoek ons die volgende dag sy pa by laasgenoemde se groot tekstiel fabriek in Eldoret. Hy is voorwaar 'n groot kokkedoor, met talle fotos van hom saam met vername politici, insluitende

Hy onthou nog sekere Afrikaners met wie hy besigheid gedoen het

Presidente van Kenia. Hy onthou ook nog sekere van die Afrikaners met wie hy in die verlede besigheid gedoen het. Daarna besoek ons die destydse Gereformeerde Kerk, sy eertydse pastorie, die NG Kerk en die Eldoret

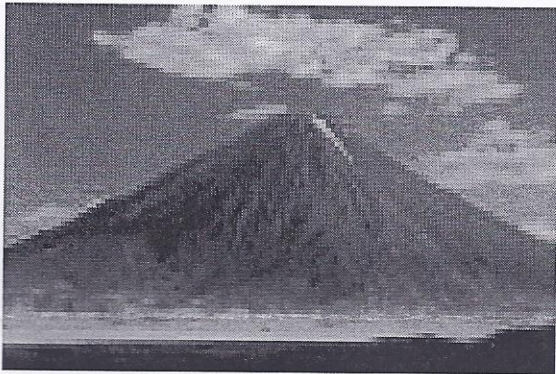
Rugbyklub (Sportklub?). Ons poog ook om Annatjie Smit ("tant Suster") se huis, destyds geleë oorkant die straat voor die NG Kerk, te besoek. Tant Suster het vir my (te Hill School), asook vir my pa Piet, Boet en vele ander in Eldoret skoolgehou. Die voormalige Gereformeerde Kerk gebou is ietwat verwaarloos en word huidige as klaskamers vir 'n skool gebruik. Boet en Marie en hul ouers was lede van die gemeente en dit was hulle kerk. Die pastorie lyk beter en

word steeds deur die een of ander predikant bewoon. Marie onthou met heimwee hoe hulle destyds etlike dae voor nagmaal voor die kerk uitgekamp het (kompleet met meubels, beddens, stoof en die lot) en hoe die gemeente se kinders in die pastorietaan gespeel het. Normale verweer uitgeslote, is die NG Kerk gebou nog verbasend ongeskonde en lyk dit binne en buite nog merkwaardig baie soos ek dit onthou (selfs dieselfde matte, hoewel baie verweer). Dit vat nogal aan 'n mens om na al die jare weer in die kerk te staan waar jou ouers getroud is, waar jy en jou suster (Christine) gedoop is en waar julle as 'n huisgesin kerkdienste bygewoon het. Van tant Suster se huis en die rondawel daaragter (waar Eloff en sy ma, "tant Baby", 'n tyd lank gewoon het), het egter niks oorgebly nie en 'n nuwe struktuur is op die plek opgerig. Die klubhuis, pawiljoen en rugbyveld van die Rugbyklub lyk nog gangbaar en die laning bome langs die oprit voor die sy-ingang lyk nog dieselfde. In die klubhuis word waarskynlik nog dieselfde meubels gebruik as destyds en in die biljartkamer hang etlike geraamde spanfotos, almal van rugbyspelers uit die eerste helfte van die vorige eeu. Die tennisbane is egter oor die muur en daar word duidelik lankal nie meer tennis gespeel nie. Na die besoek aan die rugbyklub, vertrek Anton, Albert en Vincent op besoek aan die Mt Elgon Nasionale Park (hulle het geen emosionele bande met Kenia nie). Ons oorblywende groep reis na die landelike omgewing van Turbo,

... asof op 'n teenswoordige tog deur die geheue van my kinderjare...

noordwes van Eldoret. Boet en Herbert wys die pad aan en hou rigting asof hulle net die vorige dag laas daar was. Ons ry met 'n grondpad met moddergate hier en daar, met 'n laagwaterbrug (deur Boet en sy pa, Manie Engelbrecht "oom Manie" gebou) oor 'n kabbelende stroom water tot by 'n woonhuis en buitegeboue, tussen aangeplante lande en bloekombome. Voorheen hier geleë was die eerste plaaswoning van oom Manie, waar hy, sy eerste vrou, Elizabeth (Boet se ma en my ouma) en Boet gewoon het en ook waarin sy dood is. Al wat egter van die huis oorgebly het is 'n hoop bourommel. Binne sigafstand hiervan is ook die ander huis van oom Manie waar hy later saam met sy

tweede vrou, Hester, en Boet gewoon het. Die huis, wat van buite vuil en vervalle voorkom, word bewoon deur 'n groep swartes. 'n Ent daarvandaan besoek ons ook Marie se destydse ouerhuis, geleë tussen lande en bome wat vanmelewe deel was van die redelike groot plaas waarop oom Faantjie en oom Manie saam geboer het. Die huis is in 'n redelike toestand en word ook deur swartmense bewoon. Daarna reis ons in die rigting van Soi verby 'n paar winkels en 'n hotel (die "Imperial Hotel") langs die Kitale Eldoret teerpas. Kleintyd onthou ek van 'n lelike motorongeluk wat voor my oë by die plek afgespeel het, terwyl my ma Connie daar in (destyds) die enigste winkel was. Ook dat ons daar bioskoopfilms gekyk het. Anderkant, langs die winkels draai ons op 'n grondpad af na Moiben. Na 'n skerp draai, swenk ons regs van die pad af en skielik, asof op 'n teenswoordige tog deur die geheue van my kinderjare, reis ons met die nou grondpaadjie oor 'n laagwaterbrug (deur my pa gebou) oor 'n vlei, teen 'n steilte op, verby 'n bos bome tot by my eertydse ouerhuis op die plaas Hillview. Geleë op die skuinste van 'n vallei, met 'n panoramiese uitsig op die Cherangani berge, vertoon die verwaarloosde en afgeleefde struktuur van die huis strak in die afwesigheid van die eens welige plantegroei van die tuin wat dit eenmaal omring het. Nie eens die groot akasia doringbome voor en langs die huis het dit oorleef nie. Die verkrummelende trappies by die gebreke voordeur, die talle gebreke vensterpanele wat plek-plek deur karton vervang is en die wasgoed wat by vensteropening uithang doen verder afbreuk aan die voorkoms. Tog het ek terwyl ek in die voordeur van die huis gestaan het (of was dit die wind of my verbeelding?) vir 'n vlietende oomblik van binne die

Ol Doinyo Lengai

huis, iewers uit die verre verlede, die geruis van bekende en beminde stemme gehoor. Die huis dien as 'n koshuis vir die Lemoro private skool wat op die perseel in van my pa se store en ander geboue gehuisves is. Geleentheid vir stille retrospeksie is daar egter nie want 'n mens is gedurig omring deur talle jillende skoolkinders. Hierna vertrek ons na die ou begraafplaas in Eldoret waar ons die graf van Boet se ma, my ouma Elizabeth, besoek. Van die marmer van die graf is beskadig en 'n gedeelte is weg. Ons herstel dit op 'n manier deur van die stukke te herrangskik. Ons het egter skaars klaargemaak en wegbeweeg van die graf af of 'n driestuks swartes, wat ons van 'n afstand af dopgehou het, sak op die graf toe en dolwe die stukke om op soek na iets om te aas. Ons slaap die aand weer by Naiberi River Campsite. Terug van hulle ekskursie, sal Vincent voortaan met 'n brandende warm gevoel teruggedink aan Elgon waar die brandnetels hom so witwarm geklits het:"dat dit vir twee dae brand!" Op Vrydag 13 Mei 2005 besoek ons vlugtig die geboue waarin die destydse Eldoret European Hospital gehuisves was (waar ek en my suster gebore is – dit is nou deel van

Moi Universiteit) en die Hill School (waar ek skoolgegaan het). Daarna reis ons vanaf Eldoret deur Iten, met die kronkelende pad teen die natuurskone Elgeyo platorand af tot op die

Eloff "skenk" sy kamera se teleskopiese lens aan die krokodille...

die bodem van die skeurvallei, deur Kabarnet en Marigat tot by die Baringo meer. Ons kamp by die Baringo Camping Site langs die varswater meer vol krokodille en seekoeie. Dit is warm en boomryk. Sommige van die groep gaan op 'n bootreis op die meer en Eloff "skenk" onwillekeurig sy kamera se teleskopiese lens aan die krokodille toe dit oorboord in die meer val en daar om die een of ander rede 'n

totale gebrek is aan "volunteers" om dit uit te duik. Daardie aand na ete sak daar skielik 'n mini wolkbreek oor ons uit, gepaardgaande met swaar donderweer wat omtrent almal soos verskrikte, verkleumde nat hoenders laat skarrel vir die veiligheid en droogte van die voertuie. Nat en klammerig vertrek ons die volgende dag in helder sonskyn, onder die afskeidsroep van 'n allemintige groot uil in 'n boom, van Baringo, oor die ewenaar, via Nakuru na Nairobi. Boet, Manie, Gert, Griet, Roelien en Marie bly die aand in die Holiday Inn in Nairobi oor, vanwaar die drie vrouens die volgende dag sou terugvlieg na Suid Afrika. Ons oorblywendes reis verby Nairobi deur

Arti River en ongeveer 140km anderkant die stad kamp ons vir die nag by Tizi, waar 'n diskoteek, in die middel van niks en nêrens, in volle swang sy ritmiese Afrika klanke in die aandlug uitbasuin (viva Afrika!). Boet, Manie en Gert sluit die volgende dag by ons aan en by Namanga verlaat ons Kenia en gaan Tanzanië binne. Ons reis met stormwaterslote en klipkoppies gekamoefleer as paaie weswaarts deur die bos in die rigting van die Natronmeer in die skeurvallei van Tanzania. Op een plek moet ons 'n groot vragmotor vol sakke mielies, wat in 'n klipperige rivierloop vasgeval het en ons pad versper, uitsleep ten einde verder te kan reis. Ons slaap die aand in die groot alleen onder die sterrehemel op die stowwerige grasvlaktes aan die voet van Ol Doinyo Lengai, 'n aktiewe krater, 2886 meter hoog en ongeveer 120 km noordwes van Arusha. Anton en Albert se tent neem die aand die loop soos 'n wafferse rolbos ("tumbling tumbleweed") oor die vlaktes toe die wind dit skep, met dié twee haastig agterna. Ons besoek die volgende dag die Natronmeer met sy pienk skakerings van hordes flaminke. Na 'n reis van baie kilometers ernstige stofpad, rigting suid langs die Serengeti af deur Engaruka, slaap ons die aand by 'n kampplek genaamd Kudu Camp, naby Karatu, in die omgewing van Ngorogoro. Teen betaling van 'n toegangsfooi van \$50 per persoon ry ons die volgende dag teen die vreesaanjaende steiltes van die kraterwande op en af (in die proses skryf Manie 'n band af) en besoek die natuur se dieretuin binne in die krater (mens sien omtrent alle soorte diere in die redelik beperkte ruimte). Ons slaap die aand, na 'n groot ete in die restaurant, weer in die Kudu Camp en vertrek die volgende oggend om 03:00 op pad na Iringa. 'n Uuters slegte knik in die grondpad skryf Anton se

voertuig se agterste haak af en buig en breek byna die sleepwa se trekstang. Die "A-team" bestaande uit Gert, Boet, Manie, Herbert en enkele swartes, saag, timmer en sweis die sleepwa terug in 'n gangbare werkende toestand by 'n Kuka-shop, tussen ou bande, nuuskierige omstanders en skrootyster, in Magugu. Na die oponthoud bereik ons weereens Kisulandza Farm, naby Iringa, hierdie keer om 2.00 die oggend. In dié proses het ons op die harde manier geleer (Manie en ek het elkeen 'n band afgeskryf) waarom

Ons slaap in die groot alleen onder die sterrehemel op die grasvlaktes aan die voet van Ol Doinyo Lengai

die "pad" tussen Dodoma en Iringa op Anton se landkaart met net twee parallelle lyne, met niks tussenin, aangedui is (daar is niks tussenin die lyne wat as 'n pad kwalifiseer nie!). Aldus Boet het die meeste van die mense wat in die begin sestigerjare van die vorige eeu per pad van Kenia na Suid-Afrika gereis het dié grondpad gebruik, en was sekere gedeeltes daardie tyd al sleg. Gedagtig aan die huidige algemene toestand daarvan is ek seker dat daar sedertdien weinig, indien enige instandhouding aan die pad gedoen is. Die dame by die Kisulandza Farm het ook maar net gelag en haar kop in ongelooft geskud toe ons haar die volgende dag meedeel dat ons met dié pad, meestal in die nag, tot daar gereis het. Later die Donderdag ry ons deur Mbeya, verlaat Tanzanië by Tunduma en gaan Zambië by Nakonde grenspos binne.

HABARI 2005 NEWSLETTER OF THE FRIENDS OF EAST AFRICA NUUSBRIEF VAN DIE VRIENDE VAN OOS-AFRIKA

Oos-Afrika Vriendekomitee Friends of East Africa Committee

Voorsitter: Alex Boshoff, Bus 21
DERDEPOORTPARK 0035. Tel.
012.8085353

Ondervoorsitter: Danie Steyn. Bus
17074 KLOOFSIG 0140. Tel
012.6645349. Sel: 0832716378

Redakteur, Habari: Eddie de Waal.
Keeromstraat 628 HERCULES 0082
012.3792604
e.h.dewaal@absamail.co.za

Krige van Heerden 0835578935

Ds Piet Grobler Bus, 191 KOEDOSKOP
0361

Emma Stow, 115 Harrowgate Lane,
Bishopsgarth, Stockton-on-Tees,
Cleveland TS 19 - 8UT England

'n Groot gedeelte van Zambië gaan waarskynlik in die toekoms heeltemaal uitgebrand wees. Omtrent al aktiwiteite wat 'n mens in die landelike gebied langs die pad sien is die vervaardiging van houtskool uit inheemse bome en bosse. Ons reis met 'n kort tussenpose van 'n paar uur dwarsdeur die dag en nag en bereik die plaas van George en Minnie Woodley, naby Chisamba, om 08:00 Vrydagoggend. Hier is 'n groot bedryf aan die gang. Dit behels 'n boerdery (vee en saai), 'n slaghuys, kampfasiliteite, oornagfasiliteite, konferensiefasiliteite en, les bes, 'n hotel wat in aanbou is. Ons word oorweldig deur hulle gasvryheid en nadat ons gestort, skoon (vuil) kleres aangetrek en 'n stewige ontbyt genuttig het, vertrek ons op roete via Lusaka na die Kariba

dam. Net buite Lusaka word beide my en Manie se voertuig gestop deur 'n polisieman wat albei ons voertuie se versekeringsdokumente konfiskeer. Na vele frustasies en verspilde ure by 'n vuil, ongure polisiestasie en na uitgerekte onderhandelinge (wat plaasvind nadat alle burgerlikes uit die kantoor verwilder is) "skenk" ons 150000 kwachas aan die bevelvoerder en ander polisiemanne teenwoordig, kwansuis ten behoeve van die polisie se "stationary fund". Daarna eers word ons dokumente aan ons teruggee. Nadat ons die

voertuie asook ons spaar kanne vol brandstof gemaak het verlaat ons Zambië oor die Kariba damwal, wat ons om ongeveer 16:00 bereik. Met ons aankoms in Zimbabwe is dit duidelik dat 'n mens nie meer tot in die omgewing van Masvingo hoef te reis om die Zimbabwiese ruïnes te sien nie. Dit strek nou landswyd. Ons ry feitlik ononderbroke deur die nag, deur Chinoyi totdat ons 'n stil donker Harare om 04:00 die oggend bereik. Daar, by 'n verlate motorhawe, maak ons die voertuie vol uit die spaar brandstof wat ons saamry en ry in daglik deur Masvingo tot by Beitbrug. Die paaie is besonder stil, daar is geen wilde diere en feitlik geen voëls in sig nie en die eerste oop vulstasie is by Beitbrug te vinde. By die vulstasie staan 'n elletlange tou voertuie en wag om brandstof in te gooi. Ons gaan Suid-Afrika deur die grenspos binne en reis tot anderkant Polokwane (wat op 'n haar na Pietersburg lyk) waar die groep skei. Boet, Manie, Gert en Eloff vertrek via Groblersdal na Belfast en Witrivier en die res van ons na Pretoria. Ons bereik my huis om 20:00 na 'n totale reis van bykans 11700 kilometers. By nabetraging is ek tevrede dat my kindertydse herinneringe van Kenya nie gegrond is op fantasievlugte van 'n ooraktiewe verbeelding nie. Die bekende strukture van ouds staan immers as bewyse van die lewenswyse van die besondere gemeenskap in die verre uithoek van Afrika waarvan ek eens 'n deel was. Waarskynlik mag baie van ons ook, soos die skrywer Elspeth Huxley, verklaar: "We came to Kenya, and we made it our home. Even though we have now left, the land and memories still hold us. To us, Kenya will always mean home." Die realiteit is egter dat die mens bloot 'n kort tydelike reis op die aarde deurmaak en dat die wêreld voortdurend slegs dien as die dekor en verhoog vir elkeen se kortstondige lewensspel. Prediker skryf alreeds van die verskynsel dat geslagte kom en gaan, maar dat die wêreld altyd dieselfde bly. Daarom is daar orals in bekende (en onbekende plekke) in Kenia 'n geslag nuwe spelers teenwoordig met 'n eie kultuur en lewenswyse, en die lewe gaan voort asof ons voorgeslagte setlaar pioniers nooit daar was nie.

Ek is tevrede: my kindertydse herinneringe van Kenia is nie gegrond op fantasie nie...

Donasies vir HABARI kan direk inbetaal word in die OOS-AFRIKA VRIENDEKOMITEE se rekening: 080 602 405, ABSA, HERCULES

Donations for HABARI can be paid directly into the account of the OOS-AFRIKA VRIENDEKOMITEE 080 602 405, ABSA, HERCULES

Nieteenstaande die plaaslike bevolking, herinner gedeeltes van Kenia 'n mens aan die maanlandskap in die omgewing van die vroeëre maanlanding. Aan die een kant, net soos wat die Amerikaanse vlag, Neil Armstrong se voetspore en die agtergeblewe maanlandingstoerusting op die maan aantoon dat die Amerikaners eens daar was, net so aanduidend is die geboue, strukture en figuurlike voetspore van die wit setlaar boere oral op die Keniaanse landskap dat hulle eens daar was. Aan die ander kant, net so sprekend as wat die stil en verlate maanlandskap huidiglik is van die afwesigheid van die ruimtevaarders, net so sprekend is die huidige landskap en milieu van Kenia van die afwesigheid van die wit setlaar boere. Diegene van die setlaars wat nie daar begrawe is nie, het lank gelede vir goed weggetrek na alle uithoeke van die aarde en daarmee 'n glansryke era in dié voormalige kolonie (ongelukkig?) finaal en onherroeplik afgesluit.

HABARI 2005 NEWSLETTER OF THE FRIENDS OF EAST AFRICA NUUSBRIEF VAN DIE VRIENDE VAN OOS-AFRIKA

Letter from André Brink

Dear friends, it has been ten years since I started in

André Brink, Missionary

missions. It feels like yesterday when God first told me to trust in Him. If I look back at all the times when He provided for me, protected me and strengthened me, I have to wonder how it is that after all these years of seeing His faithfulness and goodness, I still so often come to that place of disbelief and doubt ... Actually I just realized that I am nearing the age where Jesus began his ministry. I reckon I still have a lot to learn! "What did you go out into the Wilderness to see?" Matt.11: 7. It seems as though wilderness has always had a spiritual connotation. God seems to take us through a "wilderness experience" to reveal Himself to us and, sometimes, to reveal us to ourselves. In the Bible we see that many men of God went into the wilderness for various reasons. Mostly, to hear from

Him and to be tested. I have seen that there is a need for people to "go to the wilderness" and meet with their Creator and to meet with themselves.

God has also shown me that those who do not know Him have a chance of seeing Him when they are out in the middle of His awesome handiwork. The six months I spent here in South Africa with the Wilderness Leadership School together with Kashu, my Maasai brother and friend, my

eyes have opened to a lot of new vision. The original intent of doing an internship with the WLS was to "learn the ropes" of running eco tourism trails in order to start a small eco tourism safari business up in the Loita Hills in Kenya to be able to make our ministry efforts more self-sustainable. Never did I know what other intentions God had during this time! Out in the bush under the stars and around the campfire at night, deep in the wilderness of the Imfolozi Game Reserve, I was amazed to see how

Francis on his 2nd DTS campaign

people would open up and ask questions about God and the meaning of life. God showed me that this was why people came out to the wilderness. They came to seek Him; they came to look for answers. I know I do not have all the answers, but I think I have some. And I think the world is ready and hungry to hear the Truth when we are willing to meet them where they are. The rest is up to the One who called us. The hunger in Christians to know the deeper side of God is becoming more and more evident. "And you will seek Me and find Me, when you search for Me with all your heart." Jer.29:13. The Maasai Discipleship Training School seems to have found favor with various Churches in Maasai land. Reports from Churches who have sent some of their young men to attend the 3-month DTS has been very encouraging. Some of these young people are now used in their Churches to teach the Word of God. Over the last year God has pointed out to me that He wants me to step back from the Maasai Discipleship Training School and that it was time for my Maasai brothers to continue with it on their own. I have realized that God want me to come in behind my team mates and support them as they follow the calling God has for them. My work from now on will be to walk with them, pray for them, support them and their families in whatever needs they may have. I will still teach in the DTS and go on outreaches, but Francis is now in charge of the school and David is in charge of the literacy project. Kashu will

I will also head up the Eco Tourism project

be heading up a Christian Environmental project where he hopes to reach the young

people in the local school and community. I will also head up the eco tourism project. The purpose of this is to generate income for the Maasai Discipleship School and the various ministries that was born out of the school itself. It will also serve as a means to reach people with the Truth by taking them out into the

African Wilderness and to give men and women of God the opportunity to go on a wild African Safari while the fees they pay support ministry! I am currently working on a proposal for this new project. The aim is to raise enough money for equipment, a vehicle and to build a tented camp. I will travel back to Kenya in mid February where I hope to begin with construction of the camp as soon as enough funding has come in. The next DTS is also starting up in February and I will also be helping out with teaching. This year there is a possibility of some students coming all the way from the north of Kenya, form a related tribe to the Maasai, called the Turkana. This will be a great challenge as there will be a language barrier. We hope that a translator will accompany the students from Lake Turkana. I wish to thank every person who has supported this ministry by your prayers and giving hearts. Special thanks to: St. Paul's in Ealing, London for providing the funding for doing the internship with the WLS in South Africa. John and Georgia Goggin from Dallas Texas who provided a brand new Laptop + two printers for the ministry. Rachel Hattingh for providing a 4x4 trailer for the ministry and the new project. Your prayers and support are greatly needed and appreciated. Thank you for

HABARI 2005 NEWSLETTER OF THE FRIENDS OF EAST AFRICA NUUSBRIEF VAN DIE VRIENDE VAN OOS-AFRIKA

standing with us in this ministry. I wish you a very happy and blessed 2005.

In Christ, André Brink ✱

Herinneringe van JF (Piet) von Landsberg (Deel 2) vervolg vanaf bladsy 6

Hierna het oom P C Joubert, W le Roux en ek 'n plan gekry om die Kongo area te besoek. Op 16 November 1905 het ons vertrek. Ouderling J Botha en L van der Merwe het ons weggebring tot op Voi stasie met 'n span osse en esels. Op weg het ons 'n klein renostertjie gevang.

Ons is toe met die trein Port Florens toe en vandaar met die skip, S S Winfred, oor die Victoriameer. Op 2 Desember kom ons om Mwanza aan. Daar het ons vyf dae gebly om transport op te laai. Ons het ook 'n Duitse offisier ontmoet wat gesê het dat ons nie in die Kongo kan ingaan nie, omdat daar 'n opstand onder die swartes is. Ons moes maar omdraai en ons goed daar teen 'n verlies verkoop. Ons besluit om hierdie keer om die meer te gaan, en dit het ons twaalf dae geneem. Op 11 Desember kom ons weer op Port Florens aan, en op 13 Desember op Nairobi waar ons 'n man, Carl Zellie, ontmoet. Hy het ons 'n aanbod gemaak van 4500 Rps vir die klein renostertjie. My twee maats het toe daar agtergebly om die wêreld te sien. Ek is toe alleen verder, maar op Voi was ek siek van die koors (ek het reeds op Port Florens begin siek word). Daarvandaan is ek te voet huis toe, in die geselskap van een draer vir my lamp, ketel, suiker, tee, kombars, 'n reënbaadjie, 'n

Ek het 58 uur se loopwerk in 8 dae gedoen - en ek was siek op die koop toe.

paraffienblik (vir drinkwater) en 'n paraffienbottel. Toe ek die tweede draer kry, loop die eerste een weg, maar ek begaan toe met net die een. Omtrent 3 myl op die pad, sit die draer die goed neer en gaan in die veld in, en daar staan ek en wag. Hy het nie teruggekom nie, en ek moes Dingaansdag, gaan ons verder. Om twaalfuur word een draer siek en draai om. Op 17 Desember ontmoet ek Piet van Dyk en Piet Jacobs op die trein [by] Tuneta [Taveta?]. Hulle bring A de Lange en familie en A de Beer en kinders en tant Mieta Jacobs en haar kinders na Voi. Al hierdie mense is besig om terug te gaan, maar Piet, Mieta se seun, bly. Op 22 Desember kom ons tuis. Daar het ek alles veilig gekry: die Here was vir my baie goed. Ek is egter baie siek. Ek het 58 uur se loopwerk in 8 dae gedoen – dit sit nie in elkeen se broek nie – en was siek op die koop toe.

Op pad hierheen het ek oom Piet Odendaal en familie gekry. Hulle kom uit Rhodesië.

Daarna het ek drie manne – ons ouderling, P C Joubert, asook ouderlinge Botha en Grobler, Dar Es Salaam toe om die Goewerneur te sien oor sekere dinge wat ons nie geval nie.

In daardie stadium begin mense wegtrek na die Engelse gebied: M Engelbrecht, W van Aard, J du Plooi, M Prinsloo, D Erasmus, M Bezuidenhout, en Wde Beer. Die Duitsers word nou kwaad en begin ons sleg behandel. Die swartes het weer 4 van my beeste gesteel – dit bring die totaal op 11.

Ek kry 'n brief uit die suide van my swaer, J N R Joubert, dat my skoonvader dood is op 19 September 1905 in die ouderdom van 65 jaar, 2 maande en 20 dae.

Op 14 Februarie 1906 skenk die Here vir ons 'n liewe dogtertjie. Moeder en kind is albei gesond. Buurman A S de Beer se vrou Janie het 'n seun op dieselfde datum. Gert is sy naam. Oom P C Joubert is terug. Hy het van die goewerneur gekry wat ons gevra het.

15 Maart 1906 sterf een van ouderling J Botha se seuns in die ouderdom van 11 jaar, 5 maande en 22 dae. J Olivier is op dieselfde dag oorlede.

Op 15 en 16 April het ons godsdiens by oom Piet Bekker op Ngarenanyuki. Oom P C Joubert neem dit waar. Op 16 April sterf oom Jan Hopley. Sy vrou is op pad hierheen oorlede en ons het die kinders onder ons gevat tot later order.

Weer loop daar mense – dit maak ons saak baie sleg: oom Koos Louw, oom Piet Bekker, N Bekker, en M Bekker. Die swartes steel baie en hier is al 'n paar doodgeskiet.

16 Mei 1906 het ons 'n diens by oom E Gouws. Oom P C Joubert neem dit waar. Die mense maak hard klaar om Nairobi toe te trek.

11 Junie trek oom Jan Pretorius en oom P C Joubert na Nairobi. Loot Visser gaan saam om te trou met P C Joubert se dogter, Nelie.

11 Junie trek daar weer mense na Brits-Oos-Afrika. Hulle is oom Piet Bekker, Swart Jurgens Bekker, Jan Bekker (Gorrie), Jan Bekker, Petrus Kloppe (ou Saaigans), A A de Meyer, Lang Piet Nel, Jan van der Westhuizen (Platdak) en Piet van Dyk. Ons word swak. Oom Gillie Joubert en Koos van Dyk trek na Piet Bekker se plaas Elandshoek. Oom Piet Bekker het omtrent £60 uitvoer betaal vir hom en sy kinders. Op 25 Junie 1906 trek R Minnie, sy vrou en vier kinders, en ook sy swaer, Jan Pieterse, na my toe. Op 26 Junie probeer die swartes die nag om my buurman, Jan Schoeman, te

steel. Hulle gooi ook met 'n assegai na hom. So bou oom P Vd Westhuizen en Jan Schoeman weerskante van die kraal, so ook oom Paul Venter en Piet Pretorius, en selfs Hendrik Laatz en ek, want daar is baie diefstal.

Op 7 Julie gaan R Minnie, J Botha, Piet Nieuwenhuis en ek buffels skiet en na sewe dae is ons terug. Dit is maar 'n paar buffels. Ons gaan in die bos in, maar dis baie ruig. Ons hoor net hoe hulle kort-kort

wegspring, dan vat ons maar die spoor, maar kry nie kans om te mik nie. Ons gaan die riviertjie deur by 'n klein kranse en ons laat ou R Minnie daar, want dit is die buffels se deurgaanplek. Ons is op die spoor en hulle maak weer vir daardie plek. Maar ou Dolf Minnie het aan die slaap geraak. Ons kom op hulle af en hy sê hy het hulle niegesien nie. Dan pak ons maar weer die spoor en die ou is saam. Die buffels vat nou koers die rooibont bulle in. Ons kry hulle weer by 'n diep sloot, maar kan nie 'n skoot inkry nie. Toe hardloop ons. Oom J Botha en Dolf bly agter. Die buffels is weer na dieselfde bos, en ons pyl kamp toe. Laat die aand kom drie van ons, R Naude, P Nieuwenhuizen en ek, daar aan. Toe sê die twee maats van my dat die buffels ons getoets het, en wie is goed vir olifantjag? Die volgende dag, omtrent agtuur, kom ons ander twee maats gehawend daar aan. Ons is toe weer die bos in en Piet Nieuwenhuis kry 'n vangskoot en tref 'n buffelbul.

13 Julie is ons weer tuis. My vrou sê ek gaan te veel rond. Sy wil nie 'n man hê wat so baie rondgaan nie, so nou sal ek haar moet saamneem, want sy is my beste maat.

Ek kry 'n brief uit Tansvaal van my neef, M C von Landsberg. Hy skryf dit is baie droog en daar is 'n sprinkaanplaag. My neef, Ollie von Lan(d)sberg, is dood.

Weer vertrek mense van Brits-Oos toe: oom J Gouws, Jan Muller, P Malan, J Pretorius en J Gouws. Hulle gaan sonder uitvoer.

Op 8 Augustus kom luitenant Bok en onderluitenant Abel om te sien wat ons – en ook die skoolmeester, 'n Duitser – gedoen het. Ons het die skool op A S de Beer se plaas gemaak.

Nog wat weggaan, is F Haman en L Botha. Hulle het uitvoer betaal Nairobi toe.

Op 17 Augustus kom Piet de Wet en Ben Malan uit Suid-Afrika daar aan. Hulle sê dit gaan nie te goed daar nie. Die Chinese werk baie goedkoop, en baie van die swartes het nie meer werk by die myne nie. Die boere kry nie 'n prys vir hulle mielies nie, want die Chinese eet rys. Verder neem motorkarre en trems die kapkar se plek oor. Die boere kry ook nie 'n prys vir hawer nie.

Broer Nelie, Piet de Wet en ek gaan na oom N Visser wat op Ngarenairobi woon om daar plase te gaan kyk. Ons soek vier uit. Met die teruggaan word Piet de Wet siek. Hy het by twee broers, oom Gillie en oom Jan Joubert gebly. Daarna het hy weer na my toe gekom, maar was vir 5 dae baie siek. Op 6 September het Hendrik Laatz hom wegbring met 'n kar en 6 osse tot op die lyn. Hy gaan sy skoonvader, oom Koos Malan en familie, haal.

Die swartes het weer by broer Nelie een os en twee koeie gesteel.

Ons hoor dat Koen Meyer, oom Jan se seun, sy been gebreek het toe hy 'n boom afgekap en die boom op hom geval het.

12 November trek ek en broer Nelie na Ngarenairobi, in die Kilimanjaro-distrik. Ons wil ook met gomlastiek probeer boer. Ons het 'n afskeidsdiens by oom P vd Westhuizen. Op 13 November

kom ons op die twee plase aan. Ons twee vrouens is egter baie teleurgesteld en my vrou sê dat ons hier koors gaan kry. Ou broer sê vir my vrou: "San, jy wil klaar huis en watervore hê." Sy hou egter vol dat ons hier kan werk, maar dat ons koors gaan kry.

Op 14 November begin broer en ek krale maak. Op 15 November pak ons die watervore aan. Daar is baie mooi grond en mooi water.

Op 17 November gaan ek en Jan Pienaar met 'n kar en twee osse om bok te gaan skiet. Ek het net drie patrone. Na ons 'n ent gery het, sien ons mans wat so koes-koes loop: Faan Botha, Loot Visser en Roelf Naudé. Wat is fout? Hulle vertel van 'n paar leeus. Toe ons almal saamloop, sê Jan Pienaar vir my ek moet op dierandjie kyk, daar kom 'n blouwildebees aangestap: "Loop jy, en skiet die blouwildebees." Ek gaan toe. Dit was 'n afstand van omtrent 800 treë. Bo-op die randjie is daar egter geen blouwildebees te sien nie; die gras is hoog en ruig en vol katbos en wilde saaisels (ons noem dit assegaai). Aangesien ek niks op die randjie sien nie, draai ek terug.

Na omtrent 200 treë kom ek op 'n rys[mier]heuvel af. Ek gaan bo-op hom staan en kyk terug na waarvandaan ek gekom het, waar ek gekyk het vir die wildebees, en net waar ek die randjie uitgegaan het, staan 'n leeu-mannetjie, mooi dwars. Ek het net die drie patrone wat ek self gemaak het. Ek gaan sit toe en skiet hom oor een. Hy draai om en staan reguit na my en kyk. Ek vat 'n bietjie knapper [korrel] en skiet weer. Een brul en daar kom hy soos 'n pyl uit 'n boog reguit na my toe. Ek het nog net een patroon. Ek gee een harde skree na my ander maats. Maar omtrent halfpad slaat hy neer. Ek wag egter tot my maats kom. Hulle vra waarom ek so hard geskree het. "Kêrels, ek het nog net een patroon, en ek weet nie of hy dood is nie." Ons loop versigtig anderkant die wind, toe kry die honde die reuk en storm. Die leeu is morsdood; 'n koeël mooi in die kuiltjie in die hart – 'n doodskoot. My plaas kry toe die naam Leeupoort. Die ander het ook 'n wyfie geskiet, maar die mannetjie was mooier.

Faan Botha kry 'n brief uit Nairobi dat hulle die Engelse nie kennis gegee het toe hulle oor die lyn [grens?] gekom het nie. Sewe families is betrokke: oom Naas Gouws en sy seun; J Gouws en sy skoonseun; P Malan, J Pretorius, L Botma en sy skoonseun F Haman. Die Engelse is ontevrede, kry ons die berig.

Op 22 Desember om daar 'n predikant en 'n oom C Engelbrecht, ook uit Suid-Afrika. Ons bring Kersfees by broer Nelie deur. R Minnie hou die diens. Oom Koos Malan en Piet de Wet kom ook met hulle families. Hulle bring 5 bulle, 1 vers, 4 skaapramme en 4 skaapooie saam.

Daar is weer een sterfgeval: C Roets is op die transportpad oorlede.

Op 3 Maart 1907 kom die ouderling en diaken Koos van Dyk by my godsdiens hou. Op 5 Maart is dit my verjaarsdag: ek is 34.

Van Februarie tot einde Maart is baie mense siek aan die koors. Die vrouens was reg, ons moes nooit die trek hierheen gemaak het nie. Op ons ou plase was nie koors nie. Op 30 Maart gaan een van my werkers dood aan koors. Ander mense is ook siek: oom N Visser, sy vrou en vyf kinders; Jan Pienaar; tant Mieta; Minnie en een kind; S Hopley; S Bothma; Piet Jacobs; my eie vrou, twee kinders en ekself. Deur al die siekte is daar drie pare wat gaan trou: Andries Fourie; Jaap vd Westhuizen trou met oom Jurgens Bekker se dogter Nellie; Gert Erasmus met 'n Engelbrecht, 'n weeskind wat by L vd Merwe gebly het. ✚

Die onthulling van die Trekmonument the Schanskop, Pretoria, 16 Desember 2004

1904 – 2004 Trek Monument Fort Schanskop – Voortrekker Monument Erfenis Terrein

Verlede jaar by die Oos Afrika Vriende byeenkoms is besoekers vertel van die Tanganyika Saamtrek se vereniging se planne om 'n replika van die monument te Kampfontein by Fort Schanskop op te rig. Trouens by die geleentheid was die projek reeds in volle werking.

Ons kan nou met dankbaarheid berig dat die Monument gerealiseer het en is trots daarop dat dit sonder skuld gebou is. Met opregte dank aan generaal Opperman en personeel, dat die werk self gratis gedoen is. Ons wil ook hier Chris Conradie, projek bestuurder, en Piet du Buisson, bouer, en Willem te bedank vir puik werk. Dit sal 'n hele paar bladsye neem om elkeen wat betrokke was persoonlik te noem. Dus dankie aan almal.

Die Monument is na afloop van die geloofdiens by die Voortrekkermonument onthul. Ons was bevoorreg om mnr Nico Stofberg, voorsitter Monument Stigting, dr Willem Cruywagen en gade, voorsitter Erfenis Stigting, genl Theart

HABARI 2005 NEWSLETTER OF THE FRIENDS OF EAST AFRICA NUUSBRIEF VAN DIE VRIENDE VAN OOS-AFRIKA

verbonde aan die Voortrekkerbeweging, asook prof Bart Oberholtzer en gade by die geleentheid te kon welkom heet. Ongelukkig kon genl Opperman en Cecilia Kruger nie teenwoordig wees nie, weens ander verpligtinge.

Ons innige dank aan ons Hemelse Vader vir die voorsiening aan al die behoeftes – finansies, kundigheid, entoesiasme ens. Dankie aan al die donateurs, klein en groot, asook belangstelling van die Oos-Afrika Vriende Komitee. Dankie aan al die Tanganyika saamtrekkers vanaf 1990 vir hulle ondersteuning en ywer. Ons nooi almal uit om, waneer julle die Voortrekker Monument besoek, te gaan kyk na die Trek Monument. Dit is, soos reeds gesê, 'n replika van die Trek Monument wat op Kampfontein staan ter ere van die 1904 trekker na DOA en BOA.

Die koepel agter die monument is nie net as beskerming nie, maar versinnebeeld berg Meru. Weerskante is twee geelhout bome geplant. Hierdie boom soort kom in Suid Afrika asook in Merubos voor ook bekend as Podo. Komitee: Wynand de Beer, Voorsitter; Sarel du Toit, Ingenieur; Pieter Pieterse, Tekenaar; Adie de Beer, Sekretaris.

IN MEMORIAM

Hennie Wessels

Ek en my man het omtrent alles probeer in die lewe. Hy was 6 jaar in die army, ek het hom deur my broer ontmoet. Hy was baie astant, die heel eerste keer wat hy my gesien het, het hy my aangekyk en gesê, "weet jy wat?" Ek sê toe "nee ek weet nie". Toe sê hy "ek gaan met jou trou". My bloeddruk het goed gestyg, maar aanhouer wen. Hy het met boormasjiene gewerk toe hy uit die army ontslaan is. Daarna trek ek en hy toe

Tanganyika toe waar hy olifante geskiet het. Met daardie geld het hy geprospekteer. Dae lank geloop om mica te soek. Die vrugte was dat hy toe een van die grootste mica myne gehaad het in Tanganyika. Ek was toe nog 'n jong meisie en moes baie nagte alleen bly in die kamp. Hy het vir my 'n .22 horet gegee en kon ek darem vir my vleis skiet as dit nodig was.

Na ses jaar in die bos is ons terug Kenia toe vir die kinders se skool, toe begin hy boer met koring. Die grootste teëspoed was toe die trekker omval en die bult af rol (what a mess). Met baie geduld het hy die trekker weer reggemaak en voortgegaan. Ek dink as ek nie Botha en Luis bloed gehad het nie, sou ek weggehol het terug na my ouers toe. Maar ons het mekaar liefgehad en deur dik en dun saam die wa deur die drif getrek en 57 jaar was ons saam.

Die alleenheid is erg na soveel jaar.

Nellie Wessels

CJ (Stoffel)

Kruger, gebore 1910 oorlede 2003. Pa was so 9 jaar toe hul na Kenia is. Hy was in die Tweede Wêreldoorlog, het gewerk by die spoorweë, transport gery en geboer. Ons plaas was ongeveer 50 myl van Gil-Gil.

Gekom na Suid Afrika in 1963 waar hy weer by die spoorweë gewerk het, groot trok enjins reggemaak het en as opsigter by die skool gewerk het. Afgetree op 83 jaar en by sy seun gewoon tot na ons moeder, Nellie, se dood in 1996. Daarna nog 5 jaar by kinders gewoon, toe na ouetehuis waar hy op 15 November 2003 oorlede is. Ons sal hom en sy verhele mis.

Tant Joey de Meyer is op 90 jaar oorlede in Marble Hall Rusoord, die 23ste April 2004. Mammie was gebore op Kericho. Sy was getroud met Faan Eksteen en vier kinders is uit die huwelik gebore. Daarna is sy getroud met Florus de Meyer Jnr. En ons, die tweeling, is gebore. Mammie en ons twee het op Hoeybrug, regoor die polisiekantoor gebly. Sy het maar altyd in Koshuise gekook. Sy kon lekker kos kook. In 1962 het sy en my broer Kobus per skip vanaf Mombasa na Durban gekom en sy het hier ook in die skole gewerk.

My skoonma, **tant Mina Stephens**, getroud met Roelof du Toit, is die 14 Januarie 2004 in Australia oorlede. J J du Toit van Eldoret is 19 September oorlede. Sy vrou en kinders is nog in Eldoret en Mombasa. Dit is my man Willie se oudste broer.

IN MEMORIAM - P.G. NEL

Ek het 'mnr' Nel die eerste keer ontmoet in die Prince of Wales Skool in Nairobi, in die Bybelklas, en bewaar jou siel as jy nie 1 Korintiërs 13 uit jou kop geken het nie. Jou eerste indruk was dat hy 'n kwaai onderwyser was wat ysere dissipline toegepas het. Tog het jy gou uitgevind dat sy onwrikbare geloof en sy grenslose liefde vir sy medemens die dryfvere in sy lewe was.

Pieter Nel was vir 3 jaar in Kenia. Van 1950 tpt 1953 was hy onderwyser by die Prince of Wales. Al is hy aangestel om Afrikaans te gee aan Afrikaanssprekendes in die POW en ook van die ander skole in Nairobi, het hy ook Geskiedenis, Godsdiens en Wiskunde gegee, en dit in Engels! Ook was hy verantwoordelik vir rugby, boks en atletiek. In die skool het hy lewenslange vriendskappe gesmee. Peter Fletcher, die skoolhoof, se laaste woorde uit Engeland aan hom was, 'I am very, very tired, my friend'. Enkele dae daarna is PF oorlede.

Hy het elke jaar naam gemaak by die Caledonian Games in Nairobi en in 1951 was lid van die span wat die NRFC Enterprise Cup in rugby gewen het. In 1952 was hy lid van die Oos-Afrika-span wat teen die Oxford en Cambridge rugbyspanne gespeel het, en in die jaar het hy ook 'n ere-toekenning ontvang vir sy rol in rugby in Kenia. Tydens

die Mau Mau opstand het Pieter tyd gekry, of gemaak, om in die Kenya Regiment én die Kenya Police Reserve diens te doen.

Hy ws kerkraadslid van die NG Gemeente in Nairobi ook bestuurslid van die Afrikaanse Historiese Vereniging en die Afrikanerkring. Ook het hy die kultuurblad, 'Onder die Suider-Kruis' die lig laat sien.

Baie van die POW se Afrikaanse leerlinge het op die Uasin Gishu Plateau gewoon en in die vakansies het Pieter ook daar gekuier en die leerlinge se ouers ontmoet. Die groot groepe mense wat altyd om hom saamgedrom het by die OA saamtrekke in SA is bewys van die talle vriende wat hy daar gemaak het. Maar daar het hy meer as vriendskapsbande gesmee. Terwyl hy by Gys en Bettie Viljoen gekuier het, ontmoet hy op Geloftepad 1951 vir Engela van Wyk. Hy het nooit gras onder sy voete laat groei nie. Kort daarna is hulle in die NG Kerk op Eldoret getroud. Die onthaal was in die Eldoret Sports Club gehou.

Terug in SA het hy gevorderd van senior onderwyser in die Helpmekaar Hoërskool tot Professor en Hoof van die Departement Afrikaans-Nederlandse Kultuurgeskiedenis, maar dit is 'n lang storie - te lank vir Habari. Volgens Engela het Pieter hier in SA gedien op 51 komitees, meestal as voorsitter, maar die komitee wat vir ons belangrik is, is die Oos-Afrika Vriendekomitee waarop hy vir jare 'n leidende rol gespeel het. Hy was ook een van die driemanskap wat die videoband 'Oos-Afrikaners - 1908 tot 1988' gemaak het. Hy het tyd gemaak om middag na middag by MEMA se ateljee op te daag om in sy pragtige, helder, bariton stem die kommentaar op die band te plaas.

Ons Oos-Afrikaners sal vir Pieter Nel nog lank onthou. Alex Boshoff

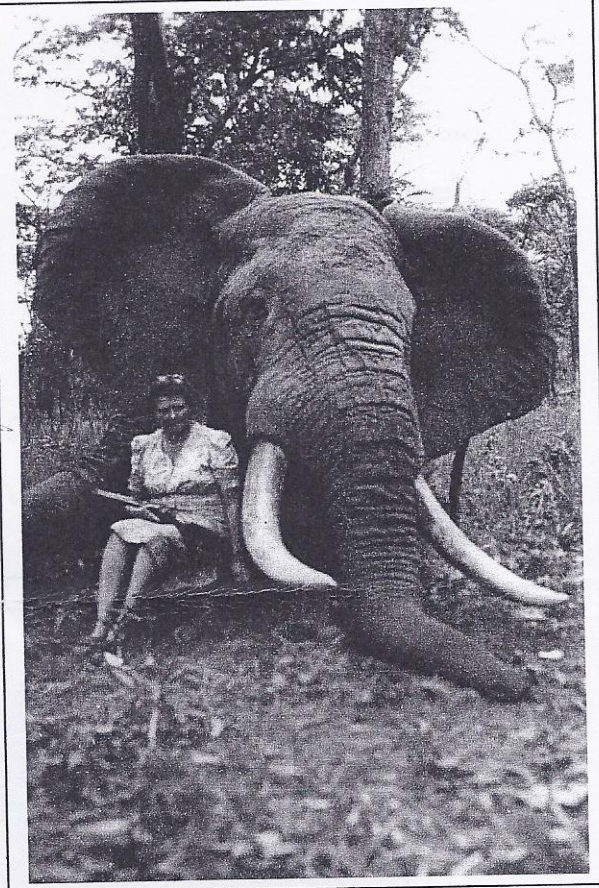
Oos Afrika Saamtrek '05

HABARI YA MINGI. Dit is amoen 100 jaar gelede dat die eerste Kaburus hulle in Oos-Afrika gaan vestig het en amoen 40 jaar dat ons elke jaar saamkom om oor die tye te gesels. As ons onmoontlik vind om die saamtrek by te woon, daar altyd die jaarlikse HABARI, waardeur ons kontak behou en herinneringe deel. Ons het al 'n volledige stel of twee van Habari saamgeslaan. Wie wil orden, redigeer en publiseer? Vanjaar kuier ons weer by die Voortrekker-monument van vroeg tot laat op Saterdag 1 Oktober. Ons hoop dit gaan weer 'n sonnige dag wees [die karees gee mooi skaduwee].. Die toegang is R20/voertuig. Weer 'n groot dankie aan Danie Steyn en Eddie de Waal; hulle het die inisiatief geneem terwyl die voorsitter uit aksie was en vroeg begin werk. Ook baie dankie aan Janssen Davies, van Sage life. Hy het gesorg vir 'n ekstra groot borgskap met die oog op die volgende jaar of drie, sou die borgskap vorentoe nie meer moontlik wees nie. Die Tanganyika Monument is ook al onthul, en beslis die moeite werd om te besoek.

Alex Boshoff [Voorsitter]

Lost and Missing

Dick & Sue Bessler, 1407 Topaasstraat, Waverley, 0186
Dora Bosch, Lekkerrusw/s 4, Randlespark, 2571
Aubry & Rosemary Fouche, Posbus 96729, Brixton, 2019
Molly Holmes, 33 Cherry Drive, Rand Park ext 2, Randburg, 2194
Mrs P Hyland, 25 Hammond Ave, Dunnottar, 1590
Koos Laubscher, Posbus 1814, Middelburg, 1050
Meve Lenie Prinsloo, Vergeet-my-nie w/s 5, Middelburg, 1050
Koekie Randall, 16 Jane Austin str, vanderbijl Park, 1911
Sarie Steyn, Swartkoppiesweg 15, Crystal Park, 1515
Piet Swanepoel, Louravieestraat 12, Witbank, 1034
Blackie Swart, Posbus 25630, Monument Park, 0105
Mev J Taljaard, Posbus 2457, Wilropark, 1731
Deon Trichardt, Posbus 37, Balito, 4420
Willie & Ria vn Deventer, Posbus 81746, Doornpoort, 0017
Mnr J B van Dyk, P/a Harmbout Transport, Posbus 1577, witbank, 1035
MR L von Maltitz, Posbus 1583, sasolburg, 9570
Ellen Webb, Paulstraat 28, Brackenfell, 7560

Hanatjie Wessels with an elephant which she shot in 1950.

Ek, Eldoret en die familie.

Op 'n bladsy in my verjaarsdagboekie wat my Ma (Lettie Korf) nog by die N.H.S.V gekoop het rondom 1959 in Eldoret, is 'n stempel gedruk: GJ Korf, Weltevrede, P O Bos 194, Eldoret. Aangesien ek toe ons uit Kenya weg is, maar 9 jaar oud was kan ek nie baie onthou nie, maar wat ek wel baie goed onthou is dat dit wonderlike tye was daar in Kenya. Ons eie stukkie grond, baie diere, vrugte, die pragtige natuur, ens. Ons het die 17de Desember 1960 totsiens gesê vir ons plekkie – en net met 'n Peugeot kar, sleepwa, bakkie en karavaan vertrek na Suid Afrika. Kersdag 1960 ry ons oor Beitbrug, Ons eerste winter beleef en oorleef! ons in Amersfoort.

Ons was, ekki (Maryna Schoeman), my ouers (Gert en Lettie Korf) Oupa Korf en sy neefs Henk en Gideon van Staden. Hul ouers: Andries en Marie van Staden (my pa se senior) is oorlede daar in 1959 na 'n motorbus ongeluk. As kind was dit my eerste belewenis van hartseer. Henk, Andries en Marie se seun het ook sy vrou Gerda in Maart begrawe na 'n lang siekbed. Gideon is met Vicki Parker getroud – ook van Kenia. Sy het ook haar suster Margaret begrawe die afgelope jaar.

Terug in Eldoret: Ek was in die Hill skool – Mrs Finaughty was my eerste onderwyseres, die ander na haar o.a. Mrs Banks, Mrs Turner; onthou julle haar nagapies? Sy's ook al oorlede. By die skool: die verskillende atletiek spanne; Livingstone, Stanley en andere, die swembad, die bome langs die pad waar ek met my ma baie middag gewag het vir my pa, of vir skool aktiviteite. Skoomaat: Trudie de Waal, in haar rolstoel, Louw Steenkamp, Doret Prinsloo, Wies Nel en al die ander.

Terloops wyle Oom Faantjie se vrou, tannie Gertie word DV die 4de Maart 2006 90 jaar oud. Sy't ook 'n skoonseun verloor die afgelope tyd; Koos le Grange (Ria se man). Sy't ook vir haar 2 seuns Viljoen en Smit verloor.

Van my pa se familie, geen broers of susters oor; van oom James Korf se kinders; Jimmy, Tienie en Katrien is nog net Tienie oor. Hy't ook sy vrou Anne Marie verloor die 25ste Oktober verlede jaar. Sy was nog by die saamtrek verlede jaar. Johan Korf, Oom Stompie se seun, en sy suster Ina leef nog.

Onthou julle vir tannie Kinnie de Jager, Ouma Truie du Toit (Teuns Botha se ouma, sy ma was Nellie, in Kenia oorlede aan kanker. Tannie Sarah Enslin, tannie Catherina en Chris Wolmarans. Chris en ek het goed slae gekry by die Kerk omdat ons nie wou stilsit. Sy pa was ouderling oom Wolfie.

Wie weet waar Jackie en Lynette Welmans is, tannie Pam oberholser se kinders, laat weet asb.
Maryna Schoeman (nee Korf) 083 983 2553.